

DONIESIENIA Z LEŚNEGO ŚWIATA Nr 8/2014 (61)

Instytut Badawczy Leśnictwa, Sękocin Stary, ul. Braci Leśnej 3, 05-090 Raszyn
e-mail: zin@ibles.waw.pl www.ibles.pl

Prawo pierwokupu gruntów leśnych we Francji

W kwietniu 2014 roku parlament francuski przyjął poprawki i uzupełnienia do Kodeksu Leśnego (zbiór wszystkich aktów prawnych dotyczących lasów i leśnictwa). Poza utworzeniem specjalnego konta na cele strategiczne sektora leśno-drzewnego i ułatwieniem inwestycji leśnych wprowadzono do Kodeksu prawo pierwokupu gruntów leśnych przez państwo lub gminę. Prawo pierwokupu dotyczy działek leśnych o powierzchni poniżej 4 ha. W przypadku gruntów sąsiadujących z lasami państwowymi prawo pierwokupu przysługuje państwu, a w przypadku działek sąsiadującymi z lasami gminnymi – gminie.

Federacja prywatnych właścicieli nieruchomości leśnych żąda, aby analogiczne prawo pierwokupu przysługiwało prywatnym właścicielom lasów sąsiadujących z działkami wystawionymi na sprzedaż.

Źródło: *La Forêt Privée*, 2014, 338: 3.

A.A.

Zorientowane na przyszłość kształcenie leśników

W latach 2020-2025 zabraknie w UE około 100 mln m³ drewna dla przemysłu tartaczno. Równocześnie lasy ochronne w większym stopniu niż obecnie podporządkowane zostaną ochronie przyrody. Zapotrzebowanie na bioenergię z drewna osiągnie stan ekstremalny. Niezwykle dużego znaczenia nabierze zaopatrzenie w czystą wodę. Wciąż będzie rósł popyt na rekreacyjno-turystyczne funkcje lasu oraz poziom ochrony różnorodności przyrodniczej i klimatu. Na ogół uważa się, że nie ma drugiej takiej branży jak leśnictwo, od której oczekuje się tak wiele. Sprostanie tym oczekiwaniom wiąże się przede wszystkim z radykalnym wzrostem poziomu wykształcenia i doskonalenia wiedzy leśnej.

W strukturze ośrodków kształcenie leśników, które wchodzi w skład niemieckiego Federalnego Urzędu oraz Centrum Badań Lasu (BFW) z powodzeniem łączy się naukę z praktyką, czego szczególnym przykładem jest Szkoła Leśna w Bruck an der Mur, gdzie realizowany jest 2-częściowy program edukacyjny.

Dwuletnie programy szkoły leśnej nie są już innowacyjne. Potrzebny jest nowy plan nauczania i ośrodek, który służyłby kształceniu zorientowanemu na praktykę. Ocena

podąży w tej dziedzinie została już zakończona i nowy system kształcenia zostanie uruchomiony w 2015 r.

Źródło: *Forstzeitung* 09/2013

A.K.

Nowy kierunek studiów w Wyższej Szkole zawodowej w Erfurcie

Wyższa Szkoła Zawodowa w Erfurcie przedstawiła propozycję Wydziału Architektury Krajobrazu, Ogrodnictwa i Leśnictwa uruchomienia od zimowego semestru 2014 r. nowego kierunku studiów magisterskich w zakresie zarządzania gospodarstwem leśnym („Management von Forstbetrieben”). Nowy kierunek studiów ma być skoncentrowany na kształtowaniu ekonomicznych kompetencji w zakresie zagospodarowania lasu. Obok gospodarczych i prawnych aspektów studiujący otrzymają wiedzę w zakresie zarządzania projektami, kierowania kadrami i metodyki doradztwa w gospodarstwie leśnym oraz strategii zarządzania wielofunkcyjnym gospodarstwem leśnym. Dalsze pogłębianie wiedzy będzie dotyczyć głównie hodowli lasu, logistyki i inwentaryzacji

lasu. Studia mają trwać 3 semestry i zakończą się zdobyciem tytułu magistra (ang. master of science).

Trwałe zagospodarowanie lasu jest najważniejszym problemem leśnictwa w XXI w. Wciąż coraz więcej młodych ludzi chce studiować leśnictwo i wzbogacać swoją wiedzę w zakresie trwałego użytkowania lasu. Nieustanny wzrost popytu na drewno i inne produkty leśne jest potwierdzeniem dużego znaczenia produkcji leśnej. Wiąże się z tym strukturalne zmiany publicznych i prywatnych gospodarstw leśnych oraz nowe zainteresowania społeczne wykraczające poza klasyczne ramy gospodarstwa leśnego.

Źródło: *AFZ-Der Wald* 9/2014

A.K.

Dziewiąte Kolokwium Zimowe w Eberswalde

Pod hasłem „Transfer wiedzy do praktyki” w dniu 27 lutego 2014 r. w Landowym Centrum Kompetencyjnym „Forst Eberswalde” odbyło się

9. Kolokwium Zimowe. Uwaga uczestników spotkania była skupiona na metodach i instrumentach regulacji trwałej gospodarki leśnej. Otwierając kolokwium, kierownik Centrum, prof. R. Kätzel, powitał przedstawicieli praktyki leśnej: lasów prywatnych i komunalnych, przedsiębiorców leśnych oraz przemysłu drzewnego, a także leśników, ekologów i współpracujących ze sobą partnerów nauki i gospodarki z Brandenburgii i sąsiednich landów. Ważniejsze ustalenia i wnioski wymienionego kolokwium przedstawiają się, jak niżej:

- w referacie wprowadzającym do średniookresowego planowania gospodarczego jego autorzy podkreślali celowość planowania sumarycznego. W stosunku do planowania klasycznego (planowanie dla pojedynczych powierzchni) planowanie sumaryczne prowadzi do wzrostu odpowiedzialności lokalnej (miejscowej) gospodarki za wyniki planowania oraz za realizację zawartych w nim przedsięwzięć. Podstawą planowania leśnego powinny być m.in. dane dotyczące zmian klimatu, - dokładna prognoza zagrożeń w zakresie ochrony lasu nie jest możliwa, niepewna jest bowiem zarówno prognoza zmian klimatu, jak i ich konsekwencji dla ekosystemów leśnych. W odniesieniu do stosowanych zabiegów ochronnych w lasach, wszystkie władze federalne - Urząd ds. Środowiska, Instytut Oceny Ryzyka, Urząd Ochrony Konsumenta i Środków Konsumpcji - są zobowiązane do przedstawienia opinii dotyczącej konieczności stosowania środków ochrony roślin przy użyciu helikoptera,

- zagadnienie ochrony gleb leśnych powinno być rozważane zawsze w kontekście trzech ich funkcji: produkcyjnej, regulacyjnej oraz zapewnienia przestrzeni życia różnorodnych organizmów. Wartość funkcji ochrony gleb obejmuje 5 klas (od klasy 1 – bardzo mała wartość, do klasy 5 – bardzo duża) przyporządkowanych siedliskom leśnym,

- leśna baza genetyczna o narodowym znaczeniu obejmuje: 7,6 mln drzew 14 gatunków występujących na 4000 stanowiskach, o łącznej powierzchni 200 000 ha. W Brandenburgii stwierdzono występowanie rzadkich oraz zagrożonych zasobów genetycznych w postaci 180 000 drzew na łącznej powierzchni 68 000 ha, w tym: 678 dzikich jabłoni, 6012 dzikich grusz, 4527 polnych klonów, 38000 wiązków polnych,

- w ramach analiz produktywności i przyrostu miąższości drzew prowadzone są obserwacje żywotnika olbrzymiego na powierzchniach doświadczalnych w Brandenburgii. Dotychczasowe wyniki badań potwierdzają wysoką produktywność tego gatunku.

Źródło: AFZ-Der Wald 9/2014

A.K.

Studenci leśnictwa korzystają z różnorodności

Na Uniwersytecie Rolniczym w Wiedniu (Universität für Bodenkultur – BOKU) studiuje ponad 11 tys. studentów. Studia leśne każdego roku podejmuje około 100 osób. Absolwenci kończą następujące kierunki studiów magisterskich: „ekologia zwierzyny”, „gospodarowanie

zwierzyną”, „zabudowa dzikich potoków”, „budowa zapór przeciwlavinowych”. Rdzeniem studiów leśnych są studia z programem międzynarodowym, które w 2012 r. ukończyło 26 dyplomowanych inżynierów. Natomiast łączna liczba absolwentów wszystkich form studiów leśnictwa i drzewnictwa wyniosła w 2012 r. 130 osób, w tym: bakałarz (inżynier) leśnictwa - 38, magister leśnictwa - 21, bakałarz technologii drzewna i technologii włókien naturalnych - 17, magister ekologii dzikich zwierząt i gospodarowania populacjami dzikich zwierząt - 17, magister technologii drewna i zarządzania - 12 osób; pozostałe 25 osób stanowili absolwenci 5 innych kierunków studiów leśnych, łącznie z leśnictwem europejskim oraz surowcowym i energetycznym wykorzystaniem surowców odnawialnych.

Udział pań wśród rozpoczynających studia leśne wynosi 27%. Pierwszą studentką leśnictwa na Uniwersytecie Rolniczym była Helvig Schütte (późniejsza żona Habsburga Lothringen) urodzona w Danii i studiująca m.in. leśne stosunki własnościowe (1936 r.). Obecnie studentki podejmują studia związane głównie z problematyką przyrodniczo-techniczną i socjoekonomiczną. Duża część dzisiejszych studentek ma rodzinne korzenie rolno-leśne. Istotne znaczenie ma łączenie już ukończonej edukacji ze studiami w zakresie sztuki, informatyki, militarystyki, ekonomii lub przerwanie dotychczasowych studiów.

U studentek leśnictwa zwraca uwagę wysoki poziom zaangażowania w działalność publiczną. Nie wszystkie jednak studentki leśnictwa po trzyletnich studiach inżynierskich podejmują dalsze studia na poziomie master (magister). Na ulubionych kierunkach studiów: ekologii dzikich zwierząt oraz gospodarowanie populacjami dzikich zwierząt udział kobiet wynosi 66%.

Wyniki badań ankietowych absolwentów studiów leśnych na poziomie magisterskim wykazują na ogół zadowolenie z wybranego kierunku studiów. Absolwenci nie są natomiast zgodni co do możliwości wykorzystania zdobytych w czasie studiów kompetencji. 2/3 ocenia te możliwości na bardzo dobrze, 1/3 zaś ma w tej kwestii neutralną opinię.

Źródło: Forstzeitung 09/2013

A.K.

Inwentaryzacja lasu w Bawarii

Stan zdrowotny lasu w Bawarii był przedmiotem inwentaryzacji, którą rozpoczęto w lipcu 2013 r. Prowadziło ją 25 specjalnie przeszkolonych leśników, którzy prowadzili obserwacje w 160 punktach (3800 drzew iglastych i liściastych). Dodatkowo inwentaryzacja objęła szkody spowodowane przez huragany, grad, susze oraz owady i grzyby. Zbieranie danych w terenie trwało do połowy sierpnia. Końcowe prace inwentaryzacyjne realizował Bawarski Zakład Lasów i Leśnictwa we Freising (pod Monachium). Wyniki zostały opublikowane w internecie pod koniec ubiegłego roku. Ponadto szczegółowy raport o lasach ma być opublikowany w roku bieżącym. Bawarski Minister Leśnictwa chce, aby projekty badawcze związane ze skutkami zmian klimatu były także

w przyszłości podstawowym zagadnieniem poznawczym. Dlatego Ministerstwo Leśnictwa od 2008 r. zainwestowało ponad 10 mln € w ponad 25 leśnych projektów „klimatycznych”. Monachijski Uniwersytet Techniczny we Freising realizuje projekt badawczy dotyczący konkurencyjności świerka i buka w obliczu rosnącej suszy. Projekt ten jest wspierany przez Niemiecką Wspólnotę Badań, Bawarskie Ministerstwo Rolnictwa oraz Ministerstwo Środowiska.

Źródło: *Forstzeitung* 08/2013

A.K.

Budynki z drewna coraz wyższe

Zmiany w przepisach budowlanych w 2009 r., kiedy to w jednej z kanadyjskich prowincji został podniesiony limit wysokości budowli drewnianych z czterech do sześciu kondygnacji, spowodowały wzrost liczby nowych budowli drewnianych. Od 2009 r. odpowiednie organy zatwierdziły projekty 202 nowych pięcio- i sześciopiętrowych budynków z drewna, z czego 58 zostało już wybudowanych. Wśród gotowych projektów można odnaleźć m.in. budynki użyteczności publicznej (biblioteka, budynki uniwersyteckie) oraz mieszkania czynszowe. Bardziej liberalne przepisy w budownictwie mogą wspomóc ożywienie rozwój przemysłu drzewnego oraz znaleźć dla niego nowe rynki zbytu.

Na temat planów i możliwości budowy wyższych budynków o konstrukcji drewnianej można przeczytać na stronie:

<http://www.vancouver.sun.com/business/future+highrises+Wood+naturally/10112748/story.html>

M. C.

Przemysł papierniczy a zmniejszenie zanieczyszczenia powietrza

Od czerwca 2014 roku, ponad 100 organizacji samorządowych, takich jak WWF promuje „Global Paper Vision”, inicjatywę która wychodzi naprzeciw problemom, takim jak: zmiany klimatu, prawa człowieka i oczekiwania w stosunku do przedsiębiorstw.

Inicjatywa jest rezultatem rocznych negocjacji pod egidą „Environmental Paper Network”. Najważniejszym działaniem podejmowanym w ramach tej inicjatywy jest dyskusja o tym, w jaki sposób przemysł papierniczy może przyczynić się do zmniejszenia zanieczyszczenia powietrza, wód, lasów i ochrony interesów lokalnych społeczności, prowadzona na twitterze (#whatsinyourpaper).

„Papier jest artykułem, którego produkcja stawia pytania o lepsze, bardziej zrównoważone użytkowanie zasobów naturalnych. „Global Paper Vision” określa wyzwania, które powinny postawić sobie instytucje państwowe, przedsiębiorcy i użytkownicy wyrobów papierowych” –

pisze tam Emmanuelle Neyroumande (WWF International).

Główne elementy „Global Paper Vision” to: redukcja zużycia papieru, promocja uczciwego dostępu do wyrobów papierowych, maksymalizacja wtórnego wykorzystania papieru, zrównoważona eksploatacja zasobów, czysta produkcja i zmniejszenie wydzielania gazów cieplarnianych oraz utworzenie zestawu instrumentów do egzekwowania wymogów stawianych przedsiębiorstwom i użytkownikom wyrobów papierowych.

WWF wspiera tę inicjatywę i oferuje praktyczne rozwiązania dla przedsiębiorstw i przedsiębiorców zainteresowanych racjonalnym produkowaniem papieru. Narzędzia WWF takie jak „CheckYour Paper” i „Environmental Paper Company Index” poprawiają stan wiedzy na temat sektora papierniczego poprzez określanie, jaki wpływ na środowisko ma produkcja papieru przez różne przedsiębiorstwa. WWF współpracuje z sektorem papierniczym w celu uczynienia go bardziej przyjaznym dla środowiska, dzięki inicjatywom takim jak „The Global Forest&Trade Network”, „The New Generations Plantations platform” i „The Partnership with Mondi”.

Źródło:

http://wwf.panda.org/what_we_do/how_we_work/conservation/forests/news/?223671/Paper-path-to-sustainability-and-social-responsibility-unveiled

T. H.

„Wybieraj drewno francuskie”

Tytułowy slogan promocyjny został przyjęty w czerwcu br. podczas międzynarodowego forum poświęconego drzewnictwu Carrefour International du Bois w Nantes (Francja) przez cztery stowarzyszenia: Krajową Federację Drzewną (Federation national du bois – FNB), Stowarzyszenie na rzecz promocji i waloryzacji sosny z terenów Francji (Association pour l’expansion et la valorisation des Pins français – APEP), Stowarzyszenie na rzecz promocji zastosowań francuskiego dębu (Association pour la promotion des emplois du chêne français – APECF – Feuillus de France) oraz stowarzyszenie Francuska Daglezja (France Douglas). Organizacje te chcą wypracować wspólną politykę popierania drewna francuskiego. Proponują specjalne oznaczanie tego drewna przez wszystkie instytucje zajmujące się jego przerobem i wykorzystaniem.

Źródło: *La Forêt Privée*, 2014, 338: 6;

<http://www.timbershow.com>.

A.A.

Czy stopień rozdrobnienia własności leśnej wpływa na obieg węgla?

Niska wilgotność na granicy obszarów leśnych spowalnia proces utylizacji martwych drzew i opóźnia cykl węglowy i obieg mikroelementów w ekosystemach leśnych.

Lasy na świecie uległy fragmentacji. W Wielkiej Brytanii $\frac{3}{4}$ powierzchni leśnych leży w odległości mniejszej niż 100 m od granicy lasu. Od dawna znany jest wpływ tzw. „procesów brzegowych” na mikroklimat i temperaturę w ekosystemach leśnych, lecz ich wpływ na obieg węgla jest cały czas nie do końca jasny.

Badania przeprowadzone na Uniwersytetach w Exeter i Earthwatch (Wielka Brytania) polegały na tym, że bloki drewna zostały umieszczone w Wytham Woods blisko Oxfordu w różnych odległościach od skraju lasu i pozostawione na 2 lata, żeby spróchniały. Ustalono siłą korelacji między warunkami środowiska (stopniem fragmentacji lasu) a stopniem rozłożenia próbek.

Wyniki badań pokazały, że stopień zniszczenia próbek w południowej części UK był mniejszy o około jedną czwartą z powodu fragmentacji lasu. Zjawisko to wzmacnia się w przypadku dużych różnic temperatury i sumy opadów.

Dr Dan Bebbler z Uniwersytetu w Exeter wspomina, że był bardzo zaskoczony wpływem efektów brzegowych na tempo niszczenia drewna, które silnie uzależnione było od wilgotności i działania grzybów.

Rozkład drewna i liści jest powodowany przez grzyby i inne mikroorganizmy, wrażliwe na temperaturę i wilgotność. Różnica między pochłanianiem CO₂ w wyniku fotosyntezy drzewa oraz uwalnianiem węgla przez mikroorganizmy, determinuje równowagę węgla w ekosystemie.

Dr Martha Crockatt (Earthwatch) twierdzi, że „grzyby są kluczowym elementem obiegu węgla i mikroelementów z drewna w lasach, a ich odpowiedź na zmiany w mikroklimacie spowodowane fragmentacją i zmianami klimatu, będzie miała wpływ na ilość węgla w ekosystemach leśnych”.

W celu lepszego zrozumienia tego procesu potrzebne są badania prowadzone w strefach tropikalnych oraz borealnych.

Źródło:

<http://www.sciencedaily.com/releases/2014/08/140812122409.htm>

T. H.

Hodowla topoli i wierzby w Kanadzie

W lipcu br. w Vancouver odbyło się międzynarodowe sympozjum zatytułowane „Udomowienie” rodzajów *Populus* i *Salix*: dokąd doszliśmy i jaka droga nas czeka?

Było ono próbą odniesienia się do tezy, którą trzynastu lat wcześniej sformułowali dwaj naukowcy kanadyjscy Bradshaw i Strauss. Przewidywali oni, że XXI wiek będzie określał przez przemysł drzewny jako epokę udomowienia drzew, zapoczątkowana udomowieniem topoli. Termin „udomowienie” zaczerpnęli z rolnictwa, sugerując, że uprawa topoli to przedmiotowo plantacja leśna, ale jednocześnie plantacja o cechach uprawy rolniczej. Uznali, że zabiegi takie jak zwalczanie chwastów i intensywne nawożenie, a w niektórych przypadkach także nawadnianie, są początkiem fundamentalnego procesu – udomowienia topoli. Intensywne zabiegi uprawowe eliminują większość gatunków konkurencyjnych. Środowisko roślin w uprawie

rolniczej jest uproszczone i zoptymalizowane przez rolnika tak, aby umożliwić roślinom poświęcenie całej energii na tworzenie przydatnych dla człowieka struktur, takich jak nasiona, bulwy lub owoce. W przypadku topoli i wierzby takimi strukturami są włókna drzewne.

Intensywna uprawa nie jest wystarczającą gwarancją sukcesu. Aby przyspieszyć proces udomowienia, trzeba włączyć do niego zastosowanie genetyki i badań genomu, doskonalić zabiegi zwalczania szkodników i wprowadzić odpowiednie regulacje. Należy także zapewnić ochronę naturalnej puli genowej *Populus* i *Salix*.

Źródła: <http://www.2014ipsvi.com/>; Bradshaw, H.D., Jr., Strauss, S.H. 2001. *Breeding strategies for the 21st Century: domestication of poplar*. w: *Poplar Culture in North America. Part B. Chapter 14*. Edited by D.I. Dickmann, J.G. Isebrands, J.E. Eckenwalder, and J. Richardson. NRC Research Press. National Research Council of Canada, Ottawa, ON K1A 0R6, Canada. pp. 383-394.

A.A.

Więcej białoruskiego drewna

Rozmiar pozyskania drewna w 2015 roku planowany jest na 8,3 mln m³ – o 16% więcej, niż w 2014 roku. Pozyskanie w poszczególnych obwodach wyniesie: obwód homelski - 1,95 mln m³, witebski - 1,82 mln m³, mohylewski - 1,55 mln m³, miński - 1,51 mln m³, brzeski – 0,86 mln m³ i grodzieński – 0,56 mln m³.

Źródło: <http://www.mlh.by/ru/news/2498.html>

W. G.

Informacje opracowali:

A. A. – Antonina Arkuszewska

M. C. – Mariusz Ciesielski

W. G. – Wojciech Gil

T. H. – Tomasz Hycza

A. K. – Andrzej Klocek

Zespół redakcyjny:

Wojciech Gil

Michał Kalinowski

Tadeusz Zachara